

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

DOI: 10.25140/2410-9576-2022-2(25)-160-177

УДК [336.76:004]:330.567.28

JEL Classification: E44; R20; O14

Максим Дубина

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: maksim-32@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5305-7815>
ResearcherID: [F-3291-2014](https://orcid.org/0000-0002-5305-7815). Scopus Author ID: [56912277800](https://orcid.org/0000-0002-5305-7815)

Наталія Холявко

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: nateco@meta.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2951-7233>
ResearcherID: [G-6951-2014](https://orcid.org/0000-0003-2951-7233). Scopus Author ID: [56912328200](https://orcid.org/0000-0003-2951-7233)

Ольга Попело

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та державної служби
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: popelo.olha@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>
ResearcherID: [I-8572-2016](https://orcid.org/0000-0002-4581-5129). Scopus Author ID: [57221967563](https://orcid.org/0000-0002-4581-5129)

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: ПЕРЕВАГИ
ТА РИЗИКИ ДЛЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ**

Анотація. У статті проаналізовано особливості цифровізації ринку фінансових послуг. Зокрема, виокремлено та систематизовано основні наслідки активного використання інформаційно-комунікаційних технологій банківськими й небанківськими установами для їхнього розвитку, сфери фінансових послуг і національної економіки. Також акцентовано на базових перевагах і недоліках використання таких технологій різними суб'єктами господарювання, насамперед домогосподарствами. Досліджені основні деструктивні наслідки для домогосподарств від цифровізації фінансових послуг. Відповідно проведено обґрунтування впливу цифрових технологій на стан інформаційної безпеки домогосподарств у сучасних умовах тотального використання таких технологій на ринку фінансових послуг.

Ключові слова: домогосподарство; ринок фінансових послуг; інформаційна безпека; цифровізація; інформаційно-комунікаційні технології.

Рис.: 2. Бібл.: 23.

Постановка проблеми. Цифрові технології сьогодні відіграють одну з ключових ролей у розвитку національної економіки, усієї фінансової сфери будь-якої розвинутої країни. Особливо наслідки цифровізації економічних відносин відчуються у сфері фінансових

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

послуг, у межах якої кредитні та інвестиційні установи намагаються максимально використати потенціал цих технологій та підвищити якість послуг, які ними надаються.

Безперечно, фінансова сфера вже сьогодні значно трансформувалася під впливом інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження яких вимагало від фінансових посередників зміни підходів до обслуговування клієнтів, інколи стратегій розвитку та взагалі бізнес-моделей функціонування. Загалом окреслені технології дозволяють отримати переваги всім учасникам ринку фінансових послуг. Проте також при впровадженні цифрових інновацій виникають і певні складнощі й негативні наслідки від тотальної цифровізації фінансової сфери.

Домогосподарства є одними з найбільш важливих економічних суб'єктів для розвитку ринку фінансових послуг. Безумовно, значною мірою впровадження сучасних технологій у свою роботу зумовлено бажанням фінансових установ підвищити якість надання послуг і таким чином підвищити рівень власної конкурентоспроможності з метою забезпечення умов для стратегічного та довгострокового розвитку в майбутньому. Проте для домогосподарств цифровізація сфери фінансових послуг також несе певні загрози та ризики, виникнення яких може негативно вплинути на їхній фінансовий стан, збереження конфіденційної особистої, зокрема й фінансової, інформації.

Саме тому значна кількість зусиль фінансових компаній спрямована на забезпечення максимального захисту власної діяльності, інформації про клієнтів. Однак періодичні випадки, що спостерігаються в цій сфері, втрати коштів клієнтами банківських і небанківських установ засвідчують наявність досить складних та системних проблем у цьому напрямку. Це й зумовлює необхідність проведення додаткових досліджень з метою теоретичного та прикладного опису основних загроз цифровізації передусім для домогосподарств у процесі отримання фінансових послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ролі цифрових технологій у процесі надання фінансових послуг домогосподарствам сьогодні активно досліджуються науковцями, до яких насамперед належать: А. Жаворонок, С. Міщенко, С. Науменкова, Н. Пантелєєва, А. Сірко, В. Сємєова, Н. Федорова, Р. Щур.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

У своїх роботах такі науковці, як І. Білоус, О. Вінник, С. Єгорицева, Ю. Панкратова, Н. Пацурія, А. Полторак, Б. Пшик, Г. Чміль розглядають питання виникнення потенційних загроз та ризиків від використання цифрових технологій у фінансовій сфері банківськими й небанківськими установами, а також негативний вплив для інших економічних суб'єктів від потенційних зазначених перешкод.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри численні напрацювання науковців у сфері дослідження особливостей впливу цифровізації на ринок фінансових послуг, аналізу наслідків для такої сфери від активного використання фінансовими установами інформаційно-комунікаційних технологій, актуальними залишаються питання поглиблення теоретичних положень обґрунтування загроз для домогосподарств, які можуть виникати при використанні ними сучасних фінансових послуг, що надаються на основі активного залучення зазначених технологій.

Мета статті є аналіз сучасних тенденцій цифровізації ринку фінансових послуг та виокремлення і опис основних ризиків використання таких послуг домогосподарствами.

Виклад основного матеріалу. Отже, ринок фінансових послуг є складною макроекономічною системою, яка сьогодні розвивається в складних умовах функціонування банківських і небанківських установ. Загалом такий ринок можна розглядати як сукупність економічних відносин, що виникають у процесі реалізації нематеріальної форми результатів взаємодії, яким притаманна споживча вартість, між суб'єктами в процесі задоволення одними учасниками (виробниками) фінансових потреб інших (споживачів) на взаємовигідній основі узгодження їхніх інтересів власним коштом, рахунок клієнтів або коштом залучених фінансових ресурсів інших суб'єктів відповідно до чинного законодавства з метою отримання прибутку, збереження вартості активів або досягнення соціального ефекту від реалізації такої взаємодії [6, с. 40].

Цифрові технології сьогодні дійсно пронизують фактично всі сфери суспільних відносин. Особливо їхній вплив відчувається в економічній сфері, де застосування передових інформаційних інновацій дає можливість суб'єктам господарювання забезпечити підвищення власної ефективності, рівня конкурентоспроможності. Відповідно у фінансовій сфері використання потенціалу таких технологій є більш ніж

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

важливим для фінансових установ, враховуючи досить високий рівень конкуренції між ними. Саме активна роль цих установ у розробці, адаптації, модернізації та використанні цифрових технологій у власній роботі забезпечили досить високі темпи цифровізації всієї сфери фінансових послуг. До загальних наслідків активного застосування інформаційно-комунікаційних технологій банківськими й небанківськими установами нині належать такі:

1) можливість зберігати та ефективно використовувати великі обсяги фінансової інформації, які постійно збільшуються в результаті роботи фінансових установ;

2) можливість раціонально будувати бізнес-процеси на основі глибокого аналізу доступної та вже акумульованої від клієнтів фінансової інформації;

3) підвищення якості процесів управління ризиками фінансових установ, що позитивно впливає на їхній фінансовий стан і ефективність функціонування;

4) краща взаємодія між фінансовими установами та іншими учасниками ринку фінансових послуг, які надають додаткові послуги таким установам: Бюро кредитних історій, рейтингові агентства;

5) можливість збору більших обсягів інформації про потенційних клієнтів, що дозволяє прийняти більш раціональні та виважені рішення;

6) зручність взаємодії між фінансовими установами та їх клієнтами, цифровізація процесів надання фінансових послуг;

7) цифровізація сфери платежів, що дозволяє забезпечити миттєвість розрахунків між клієнтами, сплату їхніх зобов'язань перед фінансовими установами;

8) можливість використовувати значні обсяги макроекономічної інформації органами державної влади для виявлення системних потенційних кризових явищ на ринку фінансових послуг та їх вчасного запобігання. Наприклад, Комісія з цінних паперів і бірж США використовує алгоритми обробки великих даних для оперативної ідентифікації аномалій у біржовій торгівлі та запобігання появі критично небезпечних фінансових «бульбашок» [14; 19, с. 8; 1].

Окремо для домогосподарств цифровізація сфери фінансових послуг дозволяє отримати такі конструктивні переваги:

– підвищений рівень приватності проведення фінансових операцій;

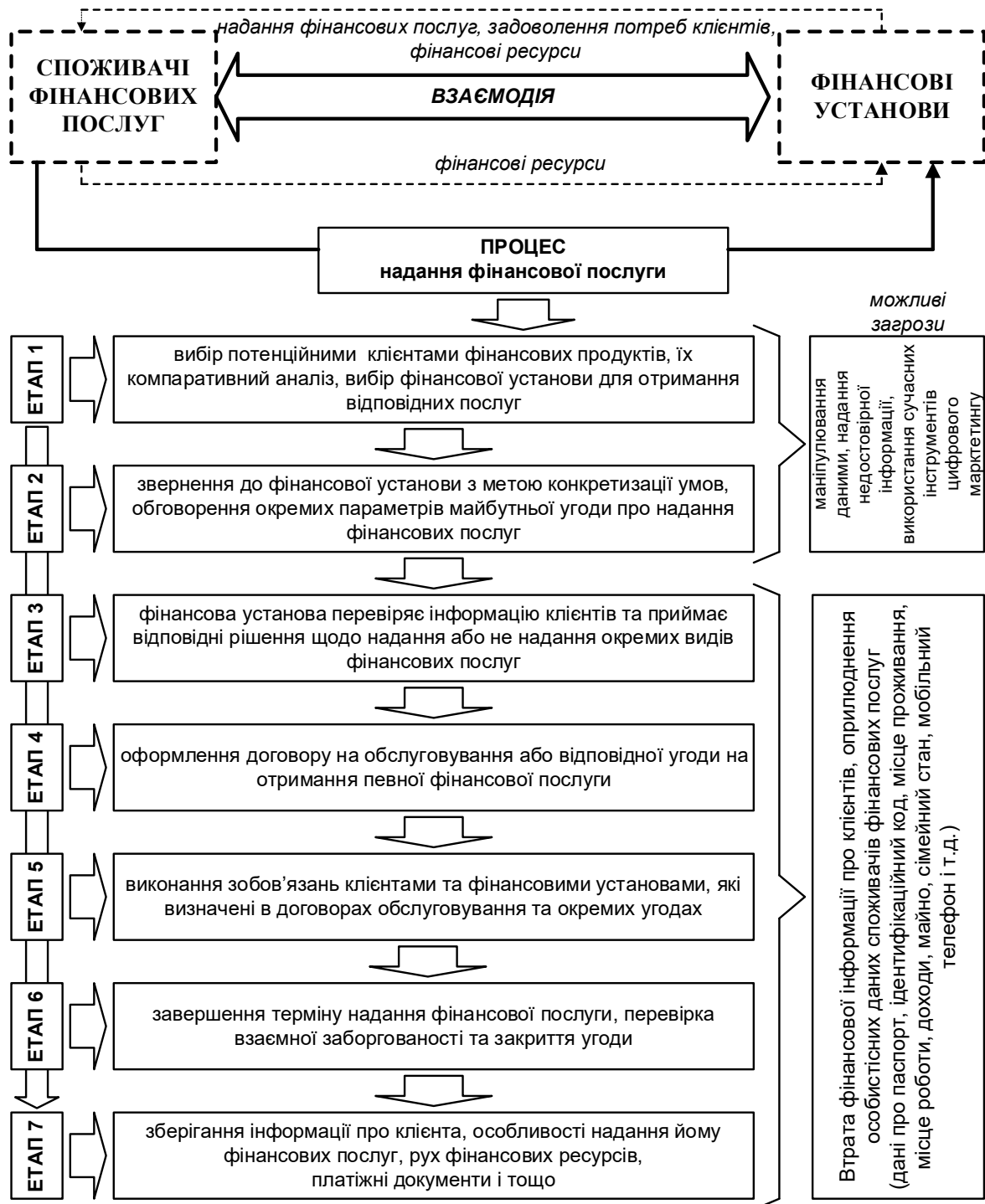
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

- постійний доступ до здійснення фінансових послуг, зручність зберігання всіх платежів та інших операцій в архівах;
- скорочення часу для здійснення фінансових операцій, кращий рівень доступності до інформації фінансових установ;
- зростання рівня моніторингу власних коштів, отримання постійних повідомлень про стан рахунку, перекази коштів, їх зарахування від фінансової установи;
- нагадування від банківських та небанківських установ клієнтам про наступні платежі за зобов'язаннями за чинними угодами;
- можливість здійснювати фінансові операції та керувати власними коштами за допомогою смартфона, в режимі онлайн;
- підвищений рівень доступності позикових коштів;
- простота здійснення розрахунків, переказів, оплати рахунків;
- нові та зручні інструменти для підприємців;
- широкий спектр додаткових фінансових послуг, які можна отримати, використовуючи онлайн-додатки (страхування, інвестування, депозити);
- можливість здійснювати операції з різними видами валют у різних країнах світу тощо [12; 13].

Проте, крім явних переваг для фінансової сфери, як засвідчує досвід, цифрові технології сприяють виникненню і нових загроз для як виробників, так і споживачів фінансових послуг. Особливо важливим стають питання безпеки у сфері надання фінансових послуг домогосподарствам, де рівень шахрайства, втрат може бути досить високим, а вирішення проблем займати значний період, враховуючи велику кількість таких клієнтів у фінансових установ. Також забезпечення надійності фінансових трансакцій, захисту інформації для домогосподарств є одним із компонентів формування репутації фінансової компанії, що в будь-якому випадку впливає на якість її роботи та формування умов для довгострокового розвитку у майбутньому. На рис. 1 представлена схема можливих потенційних загроз для домогосподарств у процесі використання ними фінансових послуг за допомогою цифрових технологій.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Рис. 1. Загрози для домогосподарств у процесі використання ними фінансових послуг

Джерело: складно авторами з урахуванням [2; 3; 21].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Таким чином, можна констатувати, що цифровізація сфери фінансових послуг сприяла формуванню значної кількості ризиків різної природи для всіх економічних суб'єктів, включаючи й самі банківські, і небанківські фінансові установи. Проведемо більш детальний розгляд саме загроз та ризиків цифрової трансформації ринку фінансових послуг для домогосподарств. На наш погляд, їх сукупність доцільно розподілити на дві групи: індивідуальні та системні.

Індивідуальні перешкоди являють собою потенційні загрози для домогосподарств, які можуть виникати у процесі використання цифрових технологій з урахуванням конкретних особистісних особливостей людини. Серед їх, на наш погляд, варто виокремити такі:

- 1) недостатній рівень цифрової грамотності;
- 2) наявність цифрової нерівності в суспільстві та різний доступ до інформаційно-комунікаційних технологій, який визначається територією проживання домогосподарств;
- 3) рівень доходу для придбання необхідними мобільними девайсами, які дозволяють використовувати цифрові можливості фінансових установ та ін. [8; 16; 22].

До системних ризиків використання цифрових технологій, які можуть призвести до деструктивних наслідків для домогосподарств у процесі використання фінансових послуг, можна віднести такі:

- 1) хакерські дії, втрата індивідуальної фінансової інформації;
- 2) поширення фейкової інформації щодо функціонування фінансових установ, використання назв банків, небанківських установ для надсилання повідомлень шахрайського типу;
- 3) маніпулювання людською свідомістю, що може здійснюватися на основі використання новітніх цифрових технологій впливу на поведінку людини (контекстна реклама, маніпулювання фактами, статистичною інформацією);
- 4) кібератаки на роботу фінансових установ, які призводять до втрати індивідуальної інформації клієнтів, яка може поширюватися у відкритому доступі в подальшому;
- 5) психологічний вплив з метою схилення домогосподарств до нерациональної поведінки у сфері прийняття фінансових рішень унаслідок використання сучасних цифрових технологій (чат-боти, дзвінки і т. ін.) [4; 11].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Системі ризику є загальними для всіх домогосподарств і всієї сфери фінансових послуг. Проте в їх реалізації також враховуються індивідуальні чинники домогосподарств. При цьому цифрові технології дозволяють здійснювати швидке опрацювання значних масивів даних про клієнтів фінансових установ з подальшим їх цілеспрямованим використанням на різних групах споживачів фінансових послуг. Також зазначимо, що цифрові технології значно ускладнюють процес виявлення та ідентифікації шахраїв, що вимагає від фінансових установ більших фінансових ресурсів, часу, а отже, клієнти можуть довго очікувати рішення про повернення втрачених ними коштів.

Безумовно, більша частина ризиків для домогосподарств від цифровізації сфери фінансових послуг пов'язана з втратою особистої інформаційної безпеки, що може відбуватися в результаті поширення відповідної фінансової інформації про клієнтів. Розглянемо більш детально питання інформаційної безпеки домогосподарств на ринку фінансових послуг. Для цього розглянемо спочатку сутність інформаційної безпеки. Представимо декілька підходів до розгляду цього поняття:

1) інформаційна безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави, при якому досягається інформаційний розвиток (технічний, інтелектуальний, соціально-політичний, морально-етичний тощо), за якого сторонні інформаційні впливи не завдають їм суттєвої шкоди [10, с. 11];

2) інформаційна безпека – це такий стан захищеності життєво важливих інтересів, а отже, й інформаційної озброєності держави, суспільства, особистості, за якого жодні інформаційні впливи на них неспроможні викликати деструктивні думки й дії, що призводять до негативних відхилень на шляху до стійкого прогресивного розвитку названих суб'єктів [18];

3) інформаційна безпека – представляє собою стан захищеності потреб в інформації особистості, суспільства й держави, при якому забезпечується їхнє існування та прогресивний розвиток незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз [5, с. 46-48];

4) інформаційна безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, за якого запобігають нанесенню шкоди через: неповноту, невчасність і недостовірність використовуваної інформації; негативний інформаційний вплив; негативні

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

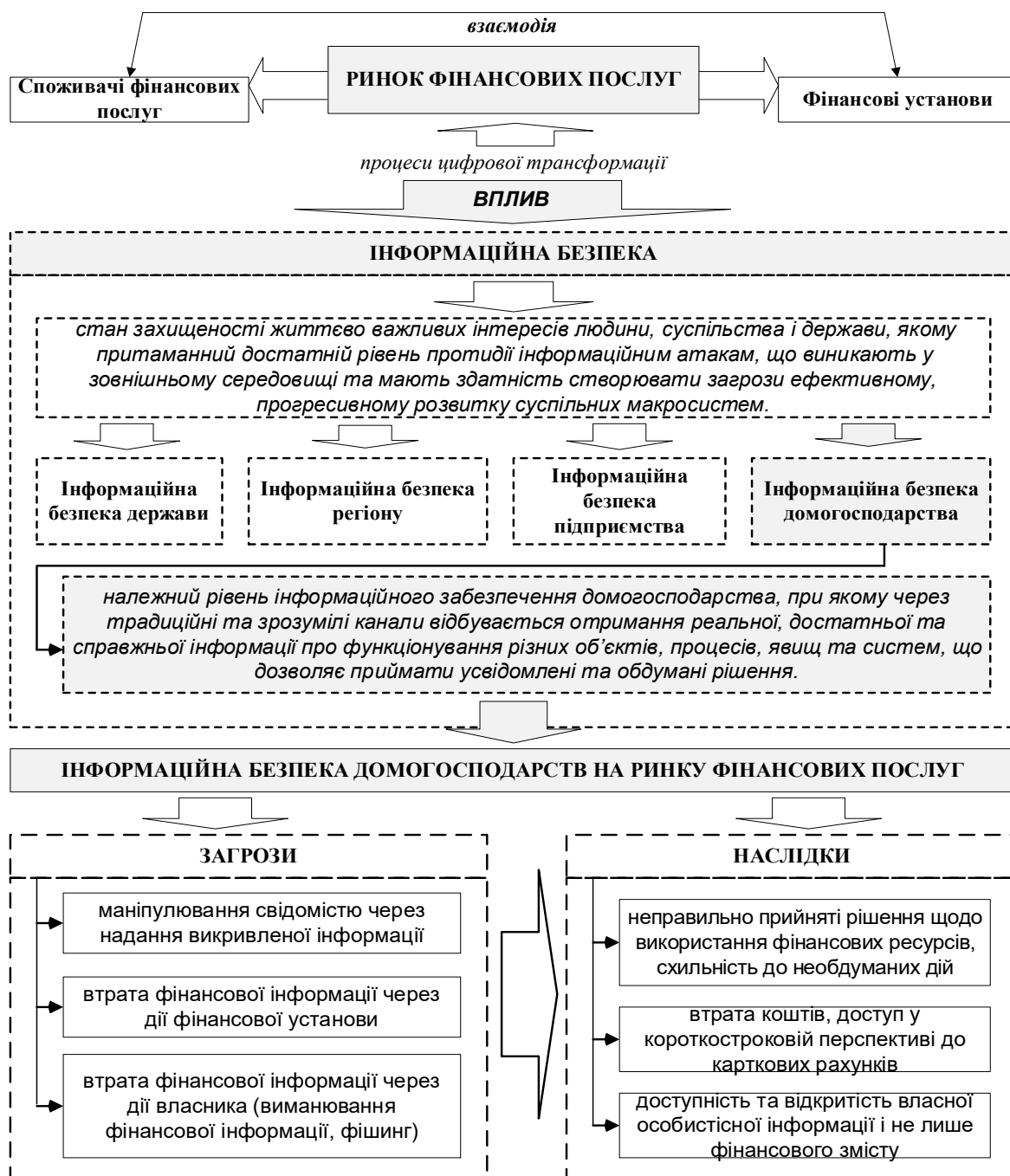
наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване поширення, використання, порушення цілісності, конфіденційності й доступності інформації [17].

Отже, інформаційна безпека є багатоаспектним поняттям, яка характеризує розвиток інформаційних систем в умовах непередбачуваності та постійного впливу ендогенних та екзогенних чинників. Відповідно інформаційна безпека особистості є одним із компонентів загальної системи інформаційної безпеки і відіграє ключову роль у формуванні безпечного інформаційного простору для розвитку інших суб'єктів та підсистем безпеки. Погоджуємося з позицією Н. Федорової, В. Смелової, які зазначають, що «одним із важливих завдань держави в епоху інформатизації суспільного життя є гарантування інформаційного суверенітету особистості як складової частини інформаційної безпеки. Інформаційна безпека особистості являє собою стан захищеності її психіки та свідомості від небезпечних інформаційних впливів, зокрема маніпулювання, дезінформування, спонукування до самогубства» [20, с. 14].

Відповідно, забезпечення інформаційної безпеки домогосподарств на ринку фінансових послуг в умовах розвитку цифрових технологій є складовою процесу формування інформаційної безпеки цих економічних суб'єктів. При цьому, враховуючи важливу роль фінансових відносин у їх життєдіяльності, забезпечення інформаційної безпеки громадян у сфері функціонування банківських і небанківських установ є одним із найбільш важливих завдань захисту домогосподарств і одночасно формування стабільних умов для функціонування всього ринку фінансових послуг. Окреслений ринок є сукупністю довірчих відносин між фінансовими установами та їхніми клієнтами, а інформаційна безпека є основною, на якій довіра може формуватися між окресленими суб'єктами.

На рис. 2 представлено теоретичні положення сутності інформаційної безпеки домогосподарств особливостей її забезпечення у складних умовах соціально-економічного розвитку суспільства.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Рис. 2. Теоретичні положення забезпечення інформаційної безпеки домогосподарств на ринку фінансових послуг в умовах цифровізації

Джерело: складено авторами на основі: [7; 9; 15].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Отже, аналізуючи дані рис. 2, можна виокремити такі особливості та специфічні риси забезпечення інформаційної безпеки домогосподарств на ринку фінансових послуг:

- необхідність опрацювання та зберігання великої кількості інформації про клієнтів фінансовими установами, обсяги якої з кожним роком збільшуються;

- наявність значної кількості осіб, які мають доступ до персоніфікованої інформації про клієнтів фінансових установ (працівники фронт-, бек-офісів);

- поширення інформації про домогосподарства при зверненні їх до різних фінансових установ, що підвищує ризик втрати такої інформації;

- фінансові установи повинні забезпечувати безпеку не лише інформації про своїх клієнтів, але її формувати безпечний простір її обігу між підрозділами, передачі від окремих офісів до центрального офісу, що формує нові можливості для шахраїв;

- банки й небанківські установи зобов'язані в сучасному світі формувати нові механізми взаємодії з клієнтами в разі виникнення кризових ситуацій у сфері втрати фінансової інформації;

- важливість забезпечення розуміння власних дій споживачами фінансових послуг, працівниками фінансових установ як у ситуаціях втрати особисто клієнтами фінансової інформації (крадіжка карток, неусвідомлена передача пін-кодів), так і в тих ситуаціях, коли її втрата відбувається у результаті неефективної роботи систем безпеки фінансових установ та ін.

Висновки і пропозиції. Отже, у статті проаналізовано особливості впливу цифровізації на поведінку домогосподарств на ринку фінансових послуг. В результаті дослідження встановлено, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології здійснили вже потужний вплив на функціонування небанківських і небанківських фінансових установ, що кардинальним чином змінило основу їхньої діяльності. Використання значного потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у роботі зазначених установ значно вплинуло і на процеси їх взаємодії з власними клієнтами. У статті виокремлені основні наслідки цифровізації фінансових відносин. Також визначено конструктивні ефекти від використання сучасних інформаційних технологій для домогосподарств. При цьому також проаналізовано загрози і ризики, які ці

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

суб'єкти отримують унаслідок подальшої трансформації ринку фінансових послуг в результаті впливу цифрових технологій на процеси взаємодії між фінансовими установами та їхніми клієнтами.

Особливу увагу у статті присвячено аналізу теоретичних положень забезпечення інформаційної безпеки домогосподарств на ринку фінансових послуг. При цьому обґрунтовано, що такий вид безпеки є важливим елементом у забезпеченні розвитку такого ринку, оскільки відіграє ключову роль у формуванні довірчих відносин між фінансовими установами та іншими економічними суб'єктами. Результати ґрунтовного аналізу концептуальних положень забезпечення інформаційної безпеки домогосподарств у сфері фінансових послуг дозволили виокремити основні особливості та специфічні риси забезпечення зазначеного виду безпеки.

Список використаних джерел

1. Абрамова А. С. Дослідження розвитку Fintech: кейс для країн східної Європи / А. С. Абрамова, А. В. Жаворонок, М. П. Федішин // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2020. – Вип. 1-2. – С. 8-25. – DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1-2.2020.8-25>.
2. Білоус І. І. Основні чинники впливу та загрози фінансовій безпеці домогосподарства [Електронний ресурс] / І. І. Білоус // Ефективна економіка. – 2020. – № 8. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8104>.
3. Буряк А. В. Споживачі на ринку фінансових послуг: огляд поведінкових ефектів та світові підходи до їх врахування [Електронний ресурс] / А.В. Буряк, І.В. Діденко // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2017. – № 1. – С. 18-26. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68337>.
4. Вінник О. Переваги та ризики цифровізації економіки: проблеми правового регулювання [Електронний ресурс] / О. Вінник // Підприємництво, господарство і право. – 2020. – № 3. – С. 56-62. – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/11.pdf>.
5. Горбатюк О. М. Сучасний стан та проблеми інформаційної безпеки України на рубежі століть / О. М. Горбатюк // Вісник Київського університету імені Т. Шевченка. – 1999. – Вип. 14: Міжнародні відносини. – С. 46-48.
6. Дубина М. В. Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі інституту довіри: теорія, методологія, практика : монографія / М. В. Дубина. – Чернігів : ЧНТУ, 2018. – 666 с.
7. Дубницький В.І. Теоретико-методологічні аспекти забезпечення економічної та інформаційної безпеки регіону в умовах цифрової трансформації [Електронний ресурс] / В. І. Дубницький, Н. Ю. Науменко, О. В. Овчаренко // Держава та регіони. – 2021. – № 3. – С. 78-87. – Режим доступу: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/3_2021/14.pdf.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

8. Єгоричева С.Б. Вплив використання кредитних послуг на фінансову безпеку домогосподарств в Україні [Електронний ресурс] / С. Б. Єгоричева, І. В. Вертебний // Проблеми і перспективи розвитку банків та небанківських фінансових установ у сучасних умовах. – 2021. – № 3(42). – С. 67-74. – Режим доступу: <https://www.ser.net.ua/index.php/SER/article/view/442>.

9. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія / О. О. Золотар. – К. : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. – 446 с.

10. Інформаційна безпека : підручник / В. В. Остроухов, М. М. Присяжнюк, О. І. Фармагей, М. М. Чеховська та ін. ; під ред. В. В. Остроухова – К. : Видавництво Ліра-К, 2021. – 412 с.

11. Маркевич К. Не позитивами єдиними. Які небезпеки криються за цифровізацією [Електронний ресурс] / Катерина Маркевич // Центр Разумков. – 27 травня 2021. – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/statti/ne-pozytyvamy-iedynymy-yaki-nebezpeky-kryiutsia-za-tsyfrovizatsiieiu>.

12. Науменкова С. Цифрова фінансова інклюзія: можливості та обмеження для України [Електронний ресурс] / С. Науменкова, С. Міщенко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2020. – № 1-2 (274-275). – С. 133-149. – Режим доступу: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2020/274-275/page.php?id=abstract/ukr/133-149>.

13. Панкратова В.О. Права людини в епоху інформаційних технологій [Електронний ресурс] / В. О. Панкратова, Д.С. Шейн // Юридичний науковий електронний журнал. – 2021. – № 3. – С. 34-37. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/3_2021/9.pdf.

14. Пантелєєва Н. М. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози [Електронний ресурс] / Н. М. Пантелєєва // Приазовський економічний вісник. – 2017. – Вип. 3(03). – С. 68–73. – Режим доступу: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/3_03_uk/17.pdf.

15. Пацурія Н. Окремі питання цифровізації відносин щодо захисту прав та законних інтересів споживачів небанківських фінансових послуг [Електронний ресурс] / Н. Пацурія // Підприємництво, господарство і право. – 2020. – № 3. – С. 196-204. – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/33.pdf>.

16. Полторак А. С. Моніторинг стану фінансової безпеки домогосподарств та його впливу на рівень фінансової безпеки України [Електронний ресурс] / А. С. Полторак, В. Ю. Паламарчук // Вісник економічної науки України. – 2020. – № 2. – С. 145-151. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/monitoring-stanu-finansovoyi-bezpeki-domogospodarstv-ta-yogo-vplivu-na-riven-finansovoyi-bezpeki-ukrayini>.

17. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр. [Електронний ресурс] : Закон України від 09.01.2007 № 537-V. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>.

18. Сащук Г. М. Безпекові виміри телепростору : монографія / Г. М. Сащук. – К. : Грамота, 2007. – 136 с.

19. Сірко А. В. Реалії цифрової економіки: нові можливості та виклики для суспільства і держави [Електронний ресурс] / А. В. Сірко // Ефективна економіка. – 2020. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8337>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

20. Федорова Н. Є. Інформаційна безпека та шляхи її забезпечення на етапі інформаційно-технологічної революції / Н. Є. Федорова, В. Л. Сметова // Причорноморські економічні студії. – 2020. – Вип. 57. – С. 13-16.

21. Фінансова безпека домогосподарств в Україні: сучасні проблеми та механізм забезпечення [Електронний ресурс] : монографія / за заг. ред. доктора економічних наук, професора Пшика Б. І. – Львів : СПОЛОМ, 2020. – 274 с. – Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/Finansova-bezpeka.pdf>.

22. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021 [Електронний ресурс]. – К., 2021. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4.

23. Чміль Г. Л. Цифровізація діяльності суб'єктів споживчого ринку: можливості та загрози [Електронний ресурс] / Г. Л. Чміль // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2021. – № 13. – С. 124-134. – Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/17538>.

References

1. Abramova A.S., Zhavoronok A.V., & Fedyshyn M.P. (2020). Doslidzhennia rozvytku Fintech: keis dlia krain skhidnoi Yevropy [Fintech development research: a case for Eastern European countries]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the State Fiscal Service University of Ukraine*, 1-2, 8-25. <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1-2.2020.8-25>.

2. Bilous, I.I. (2020). Osnovni chynnyky vplyvu ta zahrozy finansovii bezpetsi domo-hospodarstva [Main factors of influence and threats to the financial security of the household]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (8). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8104>.

3. Buriak, A.V., & Didenko, I.V. (2017). Spozhyvachi na rynku finansovykh posluh: ohliad povedinkovykh efektiv ta sivitovi pidkhody do yikh vrakhuvannia [Consumers on the financial services market: an overview of behavioral effects and global approaches to their consideration]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomika – Bulletin of the Sumy State University. Economy series*, (1), 18-26. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68337>.

4. Vinnyk, O. (2020). Perevahy ta ryzyky tsyfrovizatsii ekonomiky: problemy pravovo-ho rehuliuвання [Advantages and risks of digitalization of the economy: problems of legal regulation]. *Pidpriumnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, (3), 56-62. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/11.pdf>.

5. Horbatiuk, O.M. (1999). Suchasnyi stan ta problemy informatsiinoi bezpeky Ukra-yiny na rubezhi stolit [Modern state and problems of information security of Ukraine at the turn of the century]. *Visnyk Kyivskoho universytetu imeni T. Shevchenka – Bulletin of T. Shevchenko Kyiv University*, 14: Mizhnarodni vidnosyny, 46-48.

6. Dubyna, M.V. (2018). Mekhanizm rozvytku rynku finansovykh posluh na osnovi in-stytutu doviry: teoriia, metodolohiia, praktyka [The mechanism of development of the market of financial services based on the institution of trust: theory, methodology, practice]. ChNTU.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

---

7. Dubnytskyi, V.I., Naumenko, N.Yu., Ovcharenko, O.V. (2021). Teoretyko-metodolohichni aspekty zabezpechennia eko-nomichnoi ta informatsiinoi bezpeky rehionu v umovakh tsyfrovoi transformatsii [Theoretical and methodological aspects of ensuring the economic and informational security of the region in the conditions of digital transformation]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, (3), 78-87. http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/3_2021/14.pdf.

8. Yehorycheva, S.B., Vertebnyi, I.V. (2021). Vplyv vykorystannia kredytnykh posluh na finansovu bez-peku domohospodarstv v Ukraini [The impact of the use of credit services on the financial security of households in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankiv ta nebankivskykh finansov-vykh ustanov u suchasnykh umovakh – Problems and prospects for the development of banks and non-bank financial institutions in modern conditions*, (3(42)), 67-74. <https://www.ser.net.ua/index.php/SER/article/view/442>.

9. Zolotar, O.O. (2018). *Informatsiina bezpeka liudyny:teorii i praktyka [Human information security: theory and practice]*. TOV «Vydavnychi dim «ArtEk».

10. Ostroukhov, V.V. (Ed.). (2021). *Informatsiina bezpeka [Information security]*. Vydav-nytstvo Lira-K.

11. Markevych, K. (May 27, 2021). *Ne pozytyvamy yedynymy. Yaki nebezpeky kryiutsia za tsyf-rovizatsiieiu [Not the only positives. What dangers lie behind digitalization]*. <https://razumkov.org.ua/statti/ne-pozytyvamy-iedynymy-yaki-nebezpeky-kryiutsia-za-tyfrovizatsiieiu>.

12. Naumenkova, S., & Mishchenko, S. (2020). Tsyfrova finansova inkluziia: mozhlyvosti ta obmezhenia dlia Ukrainy [Digital financial inclusion: opportunities and limitations for Ukraine]. *Naukovyi vis-nyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*, (1-2(274-275)), 133-149. <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2020/274-275/page.php?id=abstract/ukr/133-149>.

13. Pankratova, V.O., Shein, D.S. (2021). Prava liudyny v epokhu informatsiinykh tekhnolohii [Human rights in the era of information technologies]. *Yurydychnyi naukovyi elekt-ronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, (3), 34-37. http://lsej.org.ua/3_2021/9.pdf.

14. Pantieliieva, N.M. (2017). Finansovi innovatsii v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky: tendentsii, vyklyky ta zahrozy [Financial innovations in the conditions of digitalization of the economy: trends, challenges and threats]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk – Pryazovsky economic bulletin*, 3(03), 68–73. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/3_03_uk/17.pdf.

15. Patsuriia, N. (2020). Okremi pytannia tsyfrovizatsii vidnosyn shchodo zakhystu prav ta zakonnykh interesiv spozhyvachiv nebankivskykh finansovykh posluh [Separate issues of digitalization of relations regarding the protection of the rights and legitimate interests of consumers of non-bank financial services]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, (3), 196-204. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/33.pdf>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

---

16. Poltorak, A.S., Palamarchuk, V.Yu. (2020). Monitoryng stanu finansovoi bezpeky domohospodarstv ta yoho vplyvu na riven finansovoi bezpeky Ukrainy [Monitoring the state of financial security of households and its impact on the level of financial security of Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy – Herald of economic science of Ukraine*, (2), 145-151. <https://cyberleninka.ru/article/n/monitoring-stanu-finansovoyi-bezpeki-domogospodarstv-ta-yogo-vplyvu-na-riven-finansovoyi-bezpeki-ukrayini>.

17. Pro osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007–2015 rr. [On the main principles of the development of the information society in Ukraine for 2007–2015], Law of Ukraine dated January 9, 2007 № 537-V. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>.

18. Sashchuk, H.M. (2007). *Bezpekovi vymiry teleprostoru [Security dimensions of telespace]*. Hramota.

19. Sirko, A.V. (2020). Realii tsyfrovoy ekonomiky: novi mozhlyvosti ta vyklyky dlia suspilstva i derzhavy [Realities of the digital economy: new opportunities and challenges for society and the state]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (11). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8337>.

20. Fedorova, N.Ye., Smiemova, V.L. (2020). Informatsiina bezpeka ta shliakhy yii zabezpechennia na etapi informatsiino-tekhnologichnoi revoliutsii [Information security and ways to ensure it at the stage of the information-technological revolution]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 57, 13-16.

21. Pshyk, B.I. (2020). *Finansova bezpeka domohospodarstv v Ukraini: suchasni problemy ta mekhanizm zabezpechennia [Financial security of households in Ukraine: modern problems and mechanism of provision]*. SPOLOM. <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/Finansova-bezpeka.pdf>.

22. Finansova hramotnist, finansova inkluziia ta finansovyi dobrobut v U kraini u 2021 [Financial literacy, financial inclusion and financial well-being in the country in 2021]. (2021). https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4.

23. Chmil, H.L. (2021). Tsyfrovizatsiia diialnosti subiektiv spozhyvchoho rynku: mozhlyvosti ta zahrozy [Digitization of the activities of consumer market subjects: opportunities and threats]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya: Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series: International relations. Economy. Local studies. Tourism*, (13), 124-134. <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/17538>.

Отримано 27.09.2022

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

UDC [336.76:004]:330.567.28

JEL Classification: E44; R20; O14

Maksym Dubyna

Doctor of Economics, Professor,

Head of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine).E-mail: maksim-32@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5305-7815>ResearcherID: [F-3291-2014](https://orcid.org/0000-0002-5305-7815). Scopus Author ID: [56912277800](https://orcid.org/0000-0002-5305-7815)**Nataliia Kholiavko**

Doctor of Economics, Professor,

Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)E-mail: nateco@meta.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2951-7233>ResearcherID: [G-6951-2014](https://orcid.org/0000-0003-2951-7233). Scopus Author ID: [56912328200](https://orcid.org/0000-0003-2951-7233)**Olha Popelo**

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,

Professor of the Department of Management and Civil Service
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)E-mail: popelo.olha@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>ResearcherID: [I-8572-2016](https://orcid.org/0000-0002-4581-5129). Scopus Author ID: [57221967563](https://orcid.org/0000-0002-4581-5129)**DIGITALIZATION OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET:
ADVANTAGES AND RISKS FOR HOUSEHOLDS**

Digitalization processes today are objective and affect the development of all spheres of society, including the financial system. Within this system, information and communication technologies have become the most widespread in the field of financial services. Using the potential of these technologies, banking and non-banking institutions today actively use them in the implementation of their own activities. Digitalization of financial relations creates a number of advantages for economic entities. In the article, such constructive consequences were singled out and systematized. Special attention was focused on specifying the benefits that households receive from the use of digital technologies in the interaction with financial institutions.

However, the results of the study also prove that digital technologies form a number of threats to economic entities, which, when they occur, can have a destructive effect on their activities, lead to reputational and material losses. In the article, the main risks of using information and communication technologies by households when providing financial services are highlighted. Their totality was divided into two groups, namely: individual - depending on the personal characteristics of clients of financial institutions (education, place of residence, income, etc.); systemic - inherent in general functioning of such institutions within the financial services market, and that have the ability to form threats for all consumers of financial services, regardless of their personal characteristics.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Considerable attention was also paid in the article to the study of conceptual provisions for ensuring information security of households within the financial services market. In particular, the essence of the "information security" concept was analyzed, theoretical and applied provisions for ensuring the appropriate level of such security in the conditions of modern external and internal challenges were described. It also made it possible to single out the features and specific features of ensuring the household's information security in the financial services market.

Keywords: household; financial services market, information security, digitalization, information and communication technologies.

Fig.: 2. References: 23.

Бібліографічний опис для цитування:

Дубина М., Холявко Н., Попело О. Цифровізація ринку фінансових послуг: переваги та ризики для домогосподарств. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2(25). С. 160-177.